

Valtioneuvoston selonteko Afganistanin tilanteesta ja Suomen osallistumisesta ISAF-operaatioon

Päättynyt vuosi oli Afganistanissa vaativa sekä poliittisen että turvallisuustilanteen kannalta, ja kansainvälinen yhteisö haluaa nähdä selkeän käänteen parempaan. Afganistanin tulevaisuuden kannalta on käynnissä kriittinen 12–18 kuukauden aikaikkuna. Kansainvälinen yhteisö on päättänyt mittavasta tukitoimien lisäyksestä, johon sisältyy sotilaallista ja siviilipanostusta sekä kehitysapua. Mukaan on tullut myös uusia avunantajamaita. Lisäksi tuen laatuun, parempaan perillemenoon ja koordinaatioon kiinnitetään erityistä huomiota. Suomen ulkopoliittisen osallistumisen ja vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että Suomikin kantaa vastuunsa osana kansainvälistä yhteisöä.

Presidentti Karzailta odotetaan selkeitä parannuksia hänen ensimmäisen hallituskautensa toimintaan. Afganistanin hallituksen muodostaminen on vielä kesken. Afganistanin parlamentti on tähän mennessä hyväksynyt vasta osan (14/24) presidentti Karzain esittämistä ministereistä. Kuitenkin keskeiset avainministerit ovat jo viroissaan, ja hallitus on näiltä osin toimintakykyinen. Lopullinen hallituksen kokoonpano selvinnee helmi-maaliskuun aikana, kun parlamentti on palannut talvilomaltaan. Afganistanin vaalikomissio on ilmoittanut, että toukokuuksi suunnitellut parlamentti- ja piirineuvostovaalit on siirretty järjestettäväksi 18.9., koska valmiudet vaalien järjestämiseksi alkuperäisen aikataulun mukaisesti keväällä olivat riittämättömät.

Turvallisuustilanne maassa on edelleen heikentynyt. Viime vuonna välikohtaukset lähes kaksinkertaistuivat vuoteen 2008 verrattuna. Lähes 90 % iskuista keskittyy kuitenkin alueille, jotka käsittävät noin 10 % maasta. Osittain tämä selittyy kansainvälisten joukkojen lisääntyneellä toiminnalla näillä alueilla. Taleban-liikkeen paikallisesti saama tuki perustuu osin pelottelutaktiikkaan, ja taleban pyrkii iskuihin kriittisissä kohteissa. Talvesta huolimatta kapinallistoiminta etelässä on ollut aktiivista.

Vastarinta Pohjois-Afganistanissa on kiihtynyt erityisesti alueen itä- ja länsiosissa. Muilla alueilla vastarinta on rajoittunut pienille alueille ja on merkitykseltään vähäisempää. Pääosa iskuista on kohdistunut paikallisväestöön ja liittynyt usein paikallisiin valtataisteluihin ja maanomistusriitoihin erityisesti Kunduzin maakunnassa.

Kapinallistoiminnan vähentämisessä on ratkaisevaa sekä paikallisten turvallisuusviranomaisten ja kansainvälisten joukkojen toiminta Afganistanissa että Pakistanin armeijan toimet ääriliikkeiden toimintamahdollisuuksien estämiseksi Pakistanissa. Tilanne Pakistanissa kehittyi vuoden 2009 aikana yhä huolestuttavampaan suuntaan. Tuhoisat terrori-iskut myös siviilikohteita vastaan jatkuivat. Alueellisen näkökulman huomioiminen ja Pakistanin tukeminen terrorisminvastaisessa toiminnassa on välttämätöntä myös Afganistanin vakauttamisen kannalta. Pakistanin hallinto- ja oikeusjärjestelmät tulisi ulottaa myös Afganistaniin rajoituille FATA (Federally Administrated Tribal Areas) ja luoteis-provinssin alueille, joita sekä Afganistania että Pakistania vastaan toimivat kapinallisryhmät käyttävät nyt tukikohtinaan. Lisäksi olennaista on afgaanijohtoisen sovinto- ja uudelleenintegraatioprosessin käynnistäminen.

Turvallisuustilanteen lisäksi haasteita Afganistanin tulevaisuudelle tuottaa erityisesti laajalle ja kaikille hallinnon tasoille levinnyt korruptio, Afganistan on yksi maailman eniten korruptoituneista valtiosta. Toinen vakava ongelma on oppium tuotanto, joka on kuitenkin jonkin verran vähentynyt huippuvuodesta 2007. Afganistan tuottaa edelleen yli 90 % maailman oppiumista ja laittoman huumetuotannon avulla rahoitetaan osittain aseellisten vastarintaliikkeiden toimintaa.

Kansainvälisen yhteisön toimenpiteet

YK:lla on päävastuu kansainvälisten toimien koordinoinnista Afganistanissa. UNAMAn toimintaa ja kansainvälistä koordinaatiota halutaan parantaa. YK:n uudeksi erityisedustajaksi on valittu ruotsalainen YK-diplomaatti Staffan de Mistura, joka seuraa helmikuun lopussa tehtävänsä päättävää Kai Eideä.

EU hyväksyi lokakuussa 2009 kokonaisvaltaisen Afganistan/Pakistan -toimintaohjelman, jossa sitoudutaan parantamaan EU:n toimintaa Afganistanissa, Pakistanissa ja alueellisesti. Toimintaohjelman avulla pyritään kartoittamaan uusia yhteistyömahdollisuuksia ja kehittämään koordinaatiota EU:n ja muiden avunantajien välillä, YK:n pääkoordinaatiotoroolia tuken. Toimintaohjelmassa painotetaan alueellista näkökulmaa paikallishallinnon kehittämistä, oikeusvaltiotoimintaa sekä elinkeinojen tukemista. Toimintaohjelman prioriteettien toimeenpanon suunnittelu on käynnissä ja toimeenpanon edistymistä tarkastellaan huhtikuussa. EU tulee myös virtaviivaistamaan edustautumistaan Kabulissa Lissabonin sopimuksen mukaisesti.

Nato-johtoisen ISAF-operaation komentaja kenraali McChrystal esitti syksyllä arvionsa siitä, kuinka operaation strategian toteuttamista tulisi täsmentää. Kaikki 43 ISAF-maata ovat ilmaisseet tukensa komentaja McChrystalin arviolle, jossa korostetaan entistä enemmän paikallisväestön huomioimista sekä tukea afgaanijohtoisten sovittelutoimille ja kapinallisten integroinnille yhteiskuntaan. Ajoitus on uuden Afganistan-strategian kulmakivi. Näkyviä tuloksia on saatava aikaan edellä mainitun 12–18 kuukauden kuluessa.

Uusi lähestymistapa vaatii kokonaisvaltaista resurssien lisäämistä. Tällä hetkellä ulkomalaisia sotilaita on Afganistanissa yli 120 000, joista ISAFin osuus on noin 85 000. Viimeisten kuukausien aikana kansainvälinen yhteisö on ilmoittanut yhteensä vajaan 40 000 sotilaan lisäkontribuutiosta ISAF operaatiolle. Suurimmat lisäjoukkomäärät ovat tähän mennessä luvanneet USA (30 000), Iso-Britannia (1200), Romania (1200), Italia (1000), Georgia (895), Puola (600), Saksa (500) ja Espanja (500). Osa näistä lisäyksistä on vaalivahvistuksia, jotka jäivät alueelle. Lisäresursseja tarvitaan edelleen ISAFin alaiseen Naton koulutusmissioon (NATO Training Mission - Afghanistan, NTM-A). ISAFin siviilirakennetta vahvistetaan muun muassa lisäämällä seniorisiviiliedustajan toimiston henkilöstöresursseja Kabulissa. Toimiston uusi päällikkö, Iso-Britannian entinen Afganistan suurlähettiläs Mark Sedwill tulee toimimaan ISAF-komentajan siviilivastinparina. Sedwillin tehtäviin kuuluu yhteydenpito muihin kansainvälisiin siviilitoimijoihin ja Afganistanin hallitukseen sekä PRT-toiminnan koordinointi.

Kansainvälisen tuen tehostamisessa korostetaan siviili- ja sotilastoimintojen parempaa yhteensovittamista Afganistan-vetoista sovinto- ja uudelleenintegroitiprosessia tukien. Afganistanin turvallisuusviranomaisten kapasiteetin vahvistaminen ja vastuun asteittainen siirto afgaaneille on keskeisessä asemassa.

Kansainvälinen yhteisö tehostaa yhteistyötään. Lontoossa 28.1.2010 järjestetty ulkoministerikokous käynnisti Afganistan-kokousten sarjan, joka jatkuu keväällä 2010 Kabulissa ja Berliinissä vuonna 2011. Lontoon kokouksen pääteemoina olivat turvallisuus, alueellinen yhteistyö sekä kehitys ja hallinto. Kokouksessa painotettiin afgaanien omistajuuden tärkeyttä ja sitä, miten afgaanien omaa vastuuta maansa kehittämisestä voidaan edistää. Keskustelut käytiin myönteisessä hengessä, ja työtä tästä eteenpäin jatketaan loppuasiakirjassa täsmennettyjen konkreettisten ja strategisten tavoitteiden pohjalta.

Lontoon kokouksen loppuasiakirjaan kirjattiin tavoitteet turvallisuusvastuun siirtoaikatauluista, joiden mukaan vastuun siirto voitaisiin aloittaa rauhallisimmissa maakunnissa vuoden 2010–2011 vaihteessa. Afganistanin hallinnon tavoitteena on, että kolmen vuoden kuluessa maan turvallisuusviranomaiset ottaisivat päävastuun operaatioiden toimeenpanosta ISAF-joukkojen roolin ollessa enemmän tukea antava. Samoin tavoitteena on, että Afganistanin turvallisuusviranomaiset ottavat täyden vastuun turvallisuudesta viiden vuoden kuluessa. Jotta näiden tavoitteiden toteutuminen olisi mahdollista, on kansainvälisen yhteisön sitouduttava vahvemmin Afganistanin armeijan ja poliisin toimintakyvyn vahvistamiseen. Kokouksessa painotettiin afgaanijohtoisen kansallisen sovintoprosessin tärkeyttä ja sovittiin toimintalinjoista entisten taistelijoiden sopeuttamiseksi takaisin siviiliyhteiskuntaan. Tarkoitusta varten on perustettu rahasto, ja myös Suomi selvittää mahdollisuuksia tukea rahastoa. Suomi pitää taistelijoiden sopeuttamista tärkeänä keinona luoda vakautta ja turvallisuutta ja tukee siksi esitettyjä suunnitelmia. Alueellisen näkökulman parantamiseksi luotu Afganistan/Pakistan-tukiryhmä on jatkanut aktiivista toimintaansa. Myös Suomi osallistuu ryhmän toimintaan.

Kansainväliset toimet Pohjois-Afganistanissa

UNAMA toimii Pohjois-Afganistanin yhdeksässä maakunnassa. UNAMA:n kokonaisresurssien noustessa tänä vuonna (70 %:n määrärahan korotus, 1000 lisätyöntekijää) myös maakunnallisia toimipisteitä lisätään nykyisestä kolmesta. UNAMA:n lisäksi PRT Mazar-e-Sharifin (MeS) alueella toimii 13 YK:n alaista järjestöä tai ohjelmaa. Tämän lisäksi alueella työskentelee noin 200 avustusjärjestöä, joista alle 50 kansainvälistä.

Yhdysvallat lähettää Afganistaniin 30 000 sotilaan lisäksi noin 900 siviiliasiantuntijaa. Joukkojen käytön painopiste on Etelä- ja Itä-Afganistan, mutta myös Pohjois-Afganistaniin ryhmitetään muutama tuhat sotilasta sekä siviiliasiantuntijoita. Yhdysvaltalaisotilaita on aiemminkin toiminut Pohjois-Afganistanin alueella, erityisesti mentorointitehtävissä sekä OEF-operaation puitteissa. Uusien yhdysvaltalaisjoukkojen myötä sotilaallinen voima pohjoisella alueella kasvaa, millä on merkitystä alueella jo olevien joukkojen toiminnalle. Yhdysvaltalaisjoukot tuovat lisäarvoa afgaaniturvallisuusjoukkojen koulutuksen lisäksi erityisesti esim. ilmakuljetuskyvyn ja lääkintähuollon osalta. Lisäjoukot parantavat paikallisten turvallisuusviranomaisten ja ISAFin toimintaedellytyksiä alueella.

Saksa johtaa ISAFin pohjoista operaatioaluetta ja vastaa kahdesta PRT:stä kolmen maakunnan alueella. Tällä hetkellä Saksalla on maassa noin 4500 sotilasta ja merkittävästi lentokalustoa. Saksa on uudelleenorganisoimassa toimintaansa ja on ilmoittanut lisäävänsä sotilaiden määrää noin 500:lla sekä lisäävänsä merkittävästi kehitysyhteistyötukeaan ja siviili-resursseja.

Ruotsi jatkaa toimintaansa PRT Mazar-e-Sharifin (MeS) johtovaltiona. Ruotsi on jo lisännyt joukkojensa määrää. Tällä hetkellä maassa on noin 500 ruotsalaissotilasta. Poliittinen mandaatti on annettu yhteensä 850 sotilaalle. Ruotsi tavoittelee siviili- ja sotilastuen parempaa yhteensovittamista ja tämän vuoksi organisoii uudelleen PRT:nsä toimintaa. Ruotsin tavoitteena on suunnata 25 % Afganistaniin annettavasta kehitysavusta (n. 10 miljoonaa euroa) PRT MeS:n alueelle, mitä toteuttavat alueella olevat neljä kehitysneuvonantajaa. Organisaatorisesti kehitysneuvonantajat toimivat Kabuln suurlähetystön yhteydessä olevan kehitysyhteistyövirasto SIDA:n toimiston työntekijöinä. Ruotsi tukee PRT:n alueella viittä kansalaisjärjestöä sekä eräitä YK-järjestöjä. Ruotsi on korvamerkinnyt osan UNICEF:ille ja Maailmanpankin hallinnoimalle NSP-ohjelmalle (National Solidarity Programme) antamastaan tuesta käytettäväksi PRT:n alueella.

Turkki on perustamassa oman siviilitoimintoihin keskittyvän PRT:n alustavien tietojen mukaan MeS:n alueen kahteen läntiseen maakuntaan. Tämänhetkisten tietojen mukaan Turkin PRT:ssä toimisi 60 siviiliasiantuntijaa ja heidän tukenaan noin 90 sotilaa omasuojajyksikkö. Turkin vahvistuva läsnäolo voidaan nähdä myönteisenä sen tuoman vahvan taloudellisen tuen myötä. PRT MeS:n toimintaan osallistuu jatkossa myös Bosnia-Hertsegovina, joka lähettää alueelle noin 30 sotilasta.

Suomen osallistuminen

Afganistanin tukeminen vaatii kansainväliseltä yhteisöltä entistä vahvempaa sitoutumista ja kokonaisvaltaista tukea kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun sekä siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan keinoin. Suomi on osallistunut Afganistanin kriisinhallintaan alusta alkaen. Afganistanin merkitys Suomen kriisinhallinnan kannalta korostuu, kun sotilaallisen kriisinhallinnan tarve Balkanin alueella vähenee. Suomen on tärkeä jatkaa aktiivista osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan turvallisuuspoliittisen selonteon linjauksen mukaisesti.

Suomen on perusteltua tarkastella omaa osallistumistaan Afganistanin tukemiseen kokonaisvaltaisesti kaikilla sektoreilla – kehitysyhteistyö, siviilikriisinhallinta sekä sotilaallinen kriisinhallinta. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman parantaminen ovat keskeisiä läpileikkaavia teemoja Suomen toiminnassa Afganistanissa, ja niihin kiinnitetään jatkossa entistä enemmän huomiota.

Suomen viranomaisten välistä kehitysyhteistyö-, siviili- ja sotilaallisen toiminnan koordinaatiota tullaan tehostamaan ulkoasiainministeriön vetämässä johto- ja ohjausryhmässä.

Kehitysyhteistyö

Suomen varsinaiseen kehitysyhteistyöhön Afganistanissa on vuonna 2010 käytettävissä 10,3 miljoonaa euroa ja laajempi kehitysavun rahoitus on 14,6 miljoonaa euroa (ml. kansalaisjärjestöt ja humanitaarinen apu). Kehitysyhteistyössä tärkein rahoituskanava on Maailmanpankin hallinnoima Afganistanin jälleenrakennusrahoitus, ARTF, jonka osalta Suomen rahoitusta täsmennetään vuonna 2010 siten, että 75 % suunnataan maaseudun kehittämistä, naisten asemaa, demokratiaa ja pienyrittäjyyttä tukeviin rahastoihin ja 25 % virkamiesten ja opettajien palkkakuluihin. Muut keskeiset ohjelmat ovat UNDP:n hallinnoima poliisirahasto, UNODC:n hallinnoima huumeidentorjuntaohjelma sekä Afganistanin ihmisoikeuskomissio (AIHRC).

Suomi suunnittelee tehostavansa siviili- ja kehitysyhteistyötoimia PRT MeS:n alueella yhteistyössä Ruotsin kanssa vuoden 2010 aikana. Suomi pyrkii suuntaamaan alueelle yhteensä noin 2,55 miljoonaa euroa kehitysyhteistyörahoitusta (summasta puuttuu kansalaisjärjestöille kohdistettava lisärahoitus), joka on noin 25 % Suomen varsinaisen kehitysyhteistyön kokonaisrahoituksesta. Tarkoituksena on mm. rahoittaa joitakin poliisiasemaprojekteja sekä suunnata alueelle osa Maailmanpankin ARTF:n kautta rahoitettavasta mikroluotto- sekä kansallisesta solidaarisuusohjelmasta, UNODC:n toteuttamasta huumeidentorjuntaohjelmasta, Marie Stopes Internationalin hallinnoimasta lisääntymisterveyden hankkeesta, AIHRC:n ihmisoikeusohjelmasta sekä noin puolet suurlähetystön hallinnoimasta pienhankeohjelmasta (PYM). Suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeita pyritään entistä enemmän toteuttamaan alueella. Myös kriisinhallintajoukon toimeenpanemien QIP-projektien (Quick Impact Projects) rahoitusta jatketaan. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia keskipitkällä tähtäimellä käynnistää kahdenvälisiä yhteistyöhankkeita opetus- (tyttöjen ja naisopettajien kouluttaminen) sekä metsä- ja kaivossektoreilla.

Kabulin suurlähetystössä aloittaa maaliskuussa toinen kehitysyhteistyöneuvonantaja, jonka tehtäviin kuuluu MeS:n alueen yhteistyön valmistelu ja seuranta. Ottaen huomioon Afganistanin keskeisen merkityksen varaudutaan vahvistamaan lisää Kabuln suurlähetystöä. Lisäksi kehitysohjelmiin liittyviä henkilöresursseja on tarkoitus vahvistaa MeS:n alueella.

Afganistanin siviilikriisinhallinnan kulut ovat pääsääntöisesti olleet ODA-kelpoisia. ODA-kelpoisia kuluja ovat myös afgaanipakolaisten ensimmäisen vuoden ja mahdollisesta palauttamisesta aiheutuneet kulut, jotka ovat olleet noin miljoona euroa vuodessa. Valmisteilla on kolmikantayhteistyöpöytäkirja Suomen, Afganistanin ja UNHCR:n välillä Afganistanin kansalaisten vapaaehtoisesta paluusta ja palauttamisesta Afganistaniin. Suomen ja Afganistanin välisessä yhteistyössä on tärkeä pyrkiä korostamaan yhteistyöpöytäkirjan aikaansaamisen tärkeyttä.

Siviilikriisinhallinta

Suomen osallistuminen siviilikriisinhallintaan Afganistanissa kyettiin kaksinkertaistamaan vuonna 2009. Toiminta on keskitetty EU:n EUPOL Afghanistan -operaatioon, jossa Suomella on nyt 24 asiantuntijaa joista 8 on poliiseja. Suomen EUPOL-osallistumista pyritään kasvattamaan runsaaseen 30:een. Tavoitteena on, että myös pohjoisella alueella olevien suomalaisasiantuntijoiden määrää edelleen lisätään. Tällä hetkellä pääosa suomalaisista työskentelee Kabulissa, kuusi suomalaista EUPOL-asiantuntijaa työskentelee MeS:n alueella ja yksi Bamyenin maakunnassa. EUPOL:in vahvistumista maakunnissa hidastaa toimitilojen niukkuus, mikä koskee myös PRT MeS:iä. Suomi pyrkii omalta osaltaan myös vahvistamaan EU:n toimintaa Pohjois-Afganistanissa.

Suomi on sekondeerannut ihmisoikeusneuvonantajan EU:n erityisedustajan toimistoon Kabuliin. Asiantuntijoiden lähettämistä myös UNAMAan selvitetään. Siviilikriisinhallinnan arvioidut vuosikustannukset Afganistanissa ovat 35 asiantuntijan tasolla noin 4 miljoonaa euroa.

Lisäksi Suomi tukee EUPOL-operaation toimintaa osallistumalla valmisteilla olevaan Ruotsin vetämään yhteispohjoismaiseen oikeusvaltiotoiminnan koulutushankkeeseen ja kahdenvälisellä poliisi- ja syyttäjäviranomaisille tarkoitettulla koulutusohjelmalla, jonka toteuttamisesta vastaa Kuopion kriisinhallintakeskus (CMC).

Sotilaallinen kriisinhallinta

Suomella on ISAF-operaatiossa tällä hetkellä noin 120 sotilasta. Nykyiset poliittiset päätökset mahdollistavat 145 sotilaan osallistumisen. Tällä hetkellä 11 suomalaista osallistuu afgaanarmeijan kouluttamiseen (OMLT-toiminta) Pohjois-Afganistanissa. Aiempien poliittisten linjausten mukainen 30 henkilön vahvuus pyritään saavuttamaan pikaisesti. Ilmenneisiin rekrytointiongelmiiin pyritään löytämään ratkaisuja mm. palkkausta tarkastamalla. Suomi osallistuu myös yhteispohjoismaiseen OMLT-kehittämishankkeeseen, jonka tarkoituksena on, että Norja, Ruotsi ja Suomi ottaisivat pääasiallisen mentorointivastuun yhdestä 209. armeijakunnan prikaatista. Tämä edellyttää, että Suomi on valmis yhteistyössä Ruotsin ja Norjan kanssa sijoittamaan mentoreita myös pataljoonatasolle.

Suomi on lisännyt rahoitustaan Afganistanin armeijan (ANA) tukemiseksi Naton vapaaehtoisrahaston kautta. Vuonna 2009 tukea annettiin 600 000 euroa. Vastaava tuki on suunnitella tälle vuodelle. ANA:a on tuettu välillisesti myös antamalla tykistökoulutusta Suomesa ISAF-operaatioon osallistuvien maiden OMLT-henkilöstölle.

Koko Afganistanin vakauttamisen lähtökohtana on afgaaniviranomaisten vastuunkannon vahvistuminen sekä turvallisuusvastuukysymysten että siviiliyhteiskunnan toimintojen osalta. Tärkeänä askeleena prosessissa on turvallisuusjohtovastuun asteittainen luovuttaminen afgaaniturvallisuusviranomaisille. Pohjoisella alueella johtovaltio Saksalla on keskeinen rooli suunniteltaessa turvallisuusvastuun siirtoa. Tämä suunnittelu kattaa koko pohjoisen alueen toiminnan kehittämisen, jonka yhteydessä tarkastellaan myös joukkojen kokoonpanoja ja toiminta-alueita.

PRT MeS:n toiminnan kehittämistä suunnitellaan tarkemmin PRT- johtovaltio Ruotsin johdolla pohjautuen pohjoisen alueen kokonaissuunnitteluun. Tavoitteena on sekä läsnäolon vahvistaminen PRT:n toiminta-alueen kaikissa maakunnissa että Afganistanin turvallisuusviranomaisten toiminnan kehittäminen ja vastuun asteittainen siirtäminen afgaaneille. Tämä edellyttää joukkojen kokoonpanon muutosta sekä niiden väliaikaista lisäämistä. Pienistä sotilastarkkailuryhmistä (Mobile Observation Team, MOT) luovutaan ja tilalle luodaan suurempia yksiköitä, joilla kyetään tehokkaampaan yhteistyöhön paikallisten turvallisuusviranomaisten kanssa. Järjestely vahvistaa joukon omasuojaa ja parantaa sen tilannetietoisuutta. Se myös mahdollistaa nykyistä paremmin paikallisväestön ja siviilitoimijoiden turvaamisen. Toiminnassa painottuvat yhteisoperaatiot ANA:n ja ANP:n kanssa, mikä luo edellytyksiä vastuunsiirrolle Afganistanin turvallisuusviranomaisille. Kabulissa jo toteutettu vastuunsiirto ISAF-joukoilta (TLSR, Transfer of Lead Security Responsibility) afgaaneille toteutettaneen seuraavaksi pohjoisen rauhallisimmista maakunnista aloittaen.

Uudessa toimintamallissa korostuvat Afganistanin turvallisuusviranomaisten kouluttaminen (mentoring) OMLT-toiminnan kautta, yhteistoiminta turvallisuusviranomaisten kanssa (partnering) ja tuki paikallisten turvallisuusviranomaisten operaatioille sekä siviiliyhteiskunnan toimintojen kehittäminen myös siviilikriisinhallinnan toimin. Tuki paikallisille turvallisuusviranomaisille koostuu mm. yhteisestä operaatioiden suunnittelusta ja toimeenpanosta.

PRT MeS:n toiminnan kehittäminen ja siihen liittyvä alueellisen läsnäolon vahvistaminen edellyttävät myös suomalaisen kriisinhallintajoukon vahvuuden kasvattamista. Yhtenä suunnitteluvaihtoehtona esillä on ollut suomalaisjoukon vahvistaminen Samanganin maakunnassa, jonne Ruotsi on suunnitellut uuden tukikohdan rakentamista. Nykyisten suunnitelmien pohjalta tarkoituksena on nostaa Suomen sotilallisen kriisinhallinnan henkilöstön vahvuutta väliaikaisesti runsaalla 50 sotilaalla siten, että kokonaisvahvuus vuoden 2011 alussa olisi enintään 195 sotilasta. Suunnittelua jatketaan yhteistyössä Saksan ja Ruotsin kanssa, ja se tarkentuu kevään 2010 kuluessa.

Pohjoisen operaatioalueen turvallisuustilanne on säilynyt suhteellisen vakaana verrattuna Afganistanin eteläisiin ja itäisiin maakuntiin. Suurimman uhan alueella toimiville joukoille muodostavat tienvarshipommit ja itsemurhaiskut. Toisaalta ISAFin ja Afganistanin turvallisuusjoukkojen toiminnan aktiivisuuden lisääntyminen pohjoisella alueella voi johtaa myös lisääntyviin turvallisuusvälikohtauksiin. Tähän liittyvät uhat ja riskit pyritään ottamaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Mentorointi ja yhteistoiminta paikallisviranomaisten kanssa voi osaltaan lisätä välillistä riskiä joutua paikallisia sotilaita ja poliiseja vastaan suunnattujen iskujen kohteeksi.

Suomen ISAF-osallistumisen kokonaisuutta tarkastellaan puolivuositaisissa kriisinhallintakatsauksissa, sekä vuoden 2011 loppupuolella huomioiden edistys vastuunsiirrossa afgaaneille sekä kansainvälisen yhteisön pyrkimys sotilallisen kriisinhallintaosallistumisen asteittaiseen vähentämiseen Afganistanissa.

Arvio sotilaallisen toiminnan kustannuksista

Vuoden 2010 talousarvioesityksessä sotilaallisen kriisinhallinnan kustannuksiksi Afganistanissa on budjetoitu ulkoasiainministeriön pääluokasta (24.10.20) 13 187 000 euroa ja puolustusministeriön pääluokasta (27.30.20) 10 676 000 euroa.

Joukkojen määrän kasvaessa myös kustannukset lisääntyvät. Sotilaallisen kriisinhallinnan arvioidut vuosikustannukset Afganistanissa vajaan 200 sotilaan tasolla olisivat noin 35 miljoonaa euroa. Tällöin lisäkustannukset vajaan 200 sotilaan vahvuudella olisivat vuonna 2010 yhteensä noin 9,0 milj. euroa (6 kk) ja vuonna 2011 noin 11 milj. euroa (12 kk). Ulkoasiainministeriön momentin varalla -kohdan määrärahat riittävät kattamaan vahvuuden nostamisen aiheuttamat palkkauskustannukset molempina vuosina (2010 noin 3,5 milj. euroa ja 2011 noin 6 milj. euroa). Puolustusministeriön momentin lisämäärärahatarve vuonna 2010 on noin 5,5 milj. euroa ja vuonna 2011 noin 5 milj. euroa. Puolustusministeriö esittää vuoden 2010 lisämäärärahatarpeen sisällyttämistä valtion lisätalousarvioon vuonna 2010. Määrärahojen suunnittelussa on huomioitu, että mahdollinen Kosovon operaation purkaminen aiheuttaa lisäkustannuksia vuosina 2010 ja 2011.

Vuonna 2010 sotilaallisen kriisinhallinnan kokonaiskustannusten Afganistanissa arvioidaan olevan noin 33 miljoonaa euroa.

LIITE 1 AFGANISTANIN VAKAUDEN TUKEMINEN VUONNA 2010**SUOMEN TUKI AFGANISTANILLE**

Sotilaallinen kriisinhallinta (UM, PLM)	2010 arvio	33 000 000 e
Siviilikriisinhallinta (POL-10)		4 000 000 e
Naton Afganistanin vapaaehtoisrahastojen tukeminen (POL-10)		600 000 e
Kansalaisjärjestöjen tukeminen (KEO-30)*		900 000 e
Humanitaarinen apu (KEO-70)		1 000 000 e
Humanitaarinen miinatoiminta (KEO-70), Halo Trust, UNMAS		1 900 000 e
Afgaanipakolaisten ja -palauttamisen ODA-kelpoiset kulut		1 000 000 e
Paikallisen yhteistyön määräraha (KAB)		500 000 e
Kehitysyhteistyö (ASA-10)		10 500 000 e
	Afganistanin jälleenrakennusrahasasto (ARTF) / Maailmanpankki	6 000 000 e
	Afganistanin poliisirahasto (LOTFA) / UNDP	1 000 000 e
	Maakuntien huumeidenvastainen taistelu / UNODC	1 000 000 e
	Afganistanin ihmisoikeuskomissio (AIHRC)	900 000 e
	Marie Stopes International (MSI)	400 000 e
	Afganistanin parlamenttivaalit	500 000 e
	Poliisi-syyttäjäkoulutus, IKI-normi / Crisis Management Centre (CMC)	200 000 e
	PRT-hankkeet MeS:ssa ja suomalaisten rauhanturvaajien toteuttamat pienhankkeet (QIP)	500 000 e
YHTEENSÄ		arvio 53 400 000 e

* Kansalaisjärjestöille suunnattu lisärahoitushaku voimassa 22. helmikuuta 2010 saakka.

**SUOMEN SUUNNITELTU KEHITYSYHTEISTYÖRAHOITUS
PRT MAZAR-E-SHARIFIN ALUEELLE VUONNA 2010**

Poliisiasemat	200 000 e
Quick Impact -projektit (ISAF/SOAF)	300 000 e
Laskennallinen osuus (ARTF, LOTFA, UNODC ja AIHRC)	1 300 000 e
PYM-rahoitus (Kabulin suurlähetystö), mm. MSI:n tukeminen	250 000 e
Suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeet **	
Kohdistamaton	500 000 e
YHTEENSÄ	2 550 000 e

** Kansalaisjärjestöille suunnattu lisärahoitushaku voimassa 22. helmikuuta 2010 saakka.